

دلیل نهم) روایت حلبی

«الْحَسَنُ بْنُ الْفَضْلِ الطَّبْرَسِيُّ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنِ الْحَلْبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: رَبَّمَا قُمْتُ أُصَلِّي وَ بَيْنَ يَدَيَّ وَسَادَةٌ - فِيهَا تَمَائِيلُ طَائِرٍ فَجَعَلْتُ عَلَيْهِ ثُوبًا - وَ قَالَ قَدْ أَهْدَيْتُ إِلَى تَمَائِيلِ طَائِرٍ فَأَمَرْتُ بِهِ فَعَبَّرَ رَأْسَهُ - فَجَعَلَ كَهَيْئَةِ الشَّجَرِ وَقَالَ - إِنَّ الشَّيْطَانَ أَشَدُّ مَا يَهْمُ بِالْإِنْسَانِ إِذَا كَانَ وَحْدَهُ.»^۱

مرحوم شیخ درباره دلالت این روایت نیز تشکیک کرده و می نویسد:

«و أما رواية الحلبي، فلا دلالة لها على الوجوب أصلاً.»^۲

در توضیح اینکه چرا این روایت دال بر حرمت اقتناء نیست نوشته اند:

«و من الواضح أن الفعل في مورد خاص لا يدل على الوجوب، و لعله كانت الطنفسة في البيت و كان أمره

بذلك بلحاظ الصلاة فيه كما يشهد بذلك صدر الرواية، هذا مضافا إلى كون الرواية مرسلة.»^۳

توضیح: اولاً: شاید نگهداری مکروه بوده است (یا حتی مکروه هم نبوده و حضرت دوست نداشتند) ثانیاً: شاید به خاطر مغایرت با نماز بوده است ثالثاً: روایت مرسله است.

ما می گوئیم:

۱. با توجه به آنچه خواندیم در میان ادله نه گانه، تنها حصر روایت تحف العقول قابل قبول است (اگرچه روایت

مرسله است و کتاب تحف العقول را هم به نحو توثیق عام نپذیرفتیم) و می توان از آن چنین استفاده کرد:

«اگر چیزی حرام شده است، دارای فساد محض است» و به جهت اینکه در مقام بیان ضابطه است، حصر

اضافی را در آن رد کردیم (اگرچه اشکال دوم امام با توجه به ظهور روایت قابل تامل است).

۲. اما در مقابل این روایات، ادله ای دال بر جواز نگهداری است، مرحوم شیخ این دسته دوم را «اظهر و

اکثر» می داند.

ادله جواز نگهداری:

دلیل اول) «و بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ حُسَيْنٍ يَعْنِي ابْنَ عَثْمَانَ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ الْحَلْبِيِّ قَالَ: قَالَ

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع رَبَّمَا قُمْتُ فَأُصَلِّي وَ بَيْنَ يَدَيَّ الْوِسَادَةُ - فِيهَا تَمَائِيلُ طَيْرٍ فَجَعَلْتُ عَلَيْهَا ثُوبًا.»^۱

۱. وسائل الشیعة، حدیث ۷، باب ۴، ج ۵، ص ۳۰۹.

۲. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثه)، ج ۱، ص ۱۹۵.

۳. دراسات فی المکاسب المحرمة، ج ۲، ص ۶۵۲.

دلیل دوم) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ مَسْجِدٍ يَكُونُ فِيهِ تَصَاوِيرٌ وَ تَمَائِيلٌ - يُصَلِّي فِيهِ فَقَالَ تَكْسَرُ رُؤُوسُ التَّمَائِيلِ - وَ تُلَطَّخُ رُؤُوسُ التَّصَاوِيرِ وَ يُصَلِّي فِيهِ وَ لَا بَأْسَ - قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْخَاتَمِ - يَكُونُ فِيهِ نَقْشُ تَمَائِيلٍ سَبْعٍ أَوْ طَيْرٍ - أَوْ يُصَلِّي فِيهِ قَالَ لَا بَأْسَ.^۲

دلیل سوم) «وَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْبَيْتِ فِيهِ صُورَةٌ سَمَكَةٌ - أَوْ طَيْرٌ أَوْ شَيْهًا يَعْثَبُ بِهِ أَهْلُ الْبَيْتِ - هَلْ تَصْلُحُ الصَّلَاةُ فِيهِ فَقَالَ لَا - حَتَّى يُقَطَعَ رَأْسُهُ مِنْهُ وَ يُفْسَدَ - وَ إِنْ كَانَ قَدْ صَلَّى فَلَيْسَتْ عَلَيْهِ إِعَادَةٌ.»^۳

ما می گوئیم:

استدلال به این سه روایت به جهت آن است که حضرت اصل وجود آنها را در منزل پذیرفته اند.

دلیل چهارم) «وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَيْسَى عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْوِسَادَةِ وَ الْبِسَاطِ يَكُونُ فِيهِ التَّمَائِيلُ - فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ يَكُونُ فِي الْبَيْتِ - قُلْتُ التَّمَائِيلُ فَقَالَ - كُلُّ شَيْءٍ يُوطَأُ فَلَا بَأْسَ بِهِ.»^۴

ما می گوئیم:

۱. در سند روایت عثمان بن عیسی واقفی است^۵ ولی به سبب آنچه گفته این وثاقت او مورد قبول است، کشتی او را از اصحاب اجماع دانسته است^۶ نجاشی او را از روسای واقفه بر می شمارد و می نویسد: «او یکی از وکلای حضرت کاظم بود که اموال حضرت کاظم را به زور برداشت و به امام رضا نداد.»^۷ نقل است که حضرت رضا از او عصبانی شده ولی بعد توبه کرده است.

۲. مرحوم شیخ با توجه به اینکه مکن است کسی شبهه کند شاید این روایت درباره نقش و نگاری است که

۱. وسائل الشیعة، حدیث ۲، باب ۳۲، ج ۵، ص ۱۷۰.

۲. وسائل الشیعة، حدیث ۱۰، باب ۳۲، ج ۵، ص ۱۷۲.

۳. وسائل الشیعة، حدیث ۱۲، باب ۳۲، ج ۵، ص ۱۷۳.

۴. وسائل الشیعة، حدیث ۲، باب ۴، ج ۵، ص ۳۰۸.

۵. فهرست طوسی، ص ۳۳۶ / رجال طوسی، ص ۳۴۰.

۶. رجال کشی، ص ۵۵۶.

۷. رجال نجاشی، ص ۳۰۰.

ساخت آن حلال بوده است، می نویسد:

«و سياق السؤال مع عموم الجواب يأبى عن تقييد الحكم بما يجوز عمله، كما لا يخفى.»^۱

۳. برخی گفته اند که روایت مربوط به مجسمه نیست (چراکه مربوط به نقش روی پشتی است) و این در حالی است که از امام خواندیم که احتمال داده بودند نقش های روی پشتی ها به صورت برجسته بوده است.

دلیل پنجم «مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمَزَةَ عَنْ أَبِي بصيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نَبْسُطُ عِنْدَنَا الْوَسَائِدَ - فِيهَا التَّمَائِيلُ وَ نَفْتَرِشُهَا فَقَالَ - لَا بَأْسَ بِمَا يُبْسَطُ مِنْهَا وَ يُفْتَرَشُ وَ يُوطَأُ - إِنَّمَا يُكْرَهُ مِنْهَا مَا نُصِبَ عَلَى الْحَائِطِ وَ السَّرِيرِ.»^۲

درباره نصب بر دیوار گفته شده است:

«و لعل الكراهة فيما نصب على الحائط أو السرير بلحاظ كونها في قبلة المصلّي أو في مرآه في الصلاة أو بلحاظ وجود شائبة التعظيم لها.»^۳

دلیل ششم «و بِالْإِسْنَادِ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ كَانَ فِي بَيْتِهِ تَمَائِيلٌ - أَوْ فِي سِتْرِ وَ لَمْ يَعْلَمْ بِهَا - وَ هُوَ يُصَلِّي فِي ذَلِكَ الْبَيْتِ ثُمَّ عَلِمَ مَا عَلَيْهِ - قَالَ لَيْسَ عَلَيْهِ فِيمَا لَا يَعْلَمُ شَيْءٌ - فَإِذَا عَلِمَ فَلْيَنْزِعِ السِّتْرَ وَ لْيُكْسِرْ رُءُوسَ التَّمَائِيلِ.»^۴

توضیح: حضرت گفته اند لباس (یا پرده) را بکنند ولی سر مجسمه را به سبب آنکه در جای نماز است، بردارد.

مرحوم شیخ می نویسد:

«فإن ظاهره: أن الأمر بالكسر، لأجل كون البيت ممّا يُصَلِّي فيه؛ و لذلك لم يأمر عليه السلام بتغيير ما على السترو اكتفى بنزعه.»^۵

۱. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیث)، ج ۱، ص ۱۹۶.

۲. وسائل الشیعة، حدیث ۴، باب ۹۴، ج ۱۷، ص ۲۹۶.

۳. دراسات فی المکاسب المحرمة، ج ۲، ص ۶۵۴.

۴. وسائل الشیعة، حدیث ۲۰، باب ۴۵، ج ۴، ص ۴۴۱.

۵. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیث)، ج ۱، ص ۱۹۷.

